

Universiteiten
van Nederland

Tweede Kamer
t.a.v. Leden van de Vaste Kamercommissie SZW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
Nederland

Houttuinlaan 6
3447 GM Woerden
Postbus 2051
3440 DB Woerden

Woerden,
26 mei 2023

Ons kenmerk:
2016-1205326759-8

Doorkiesnummer:
0348 - 75 35 93

T: 0348 - 75 35 00

Onderwerp: Arbeidsmarktbeleid en het stopzetten van de STAP-regeling

F: 0348 - 75 35 01

E: info@mboraad.nl

www.mboraad.nl

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie SZW,

Op 31 mei spreekt u over het arbeidsmarktbeleid, in het bijzonder over het stopzetten van de STAP-regeling. Met deze brief herhalen wij - MBO Raad, Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland - ons gezamenlijke pleidooi aan kabinet en Tweede Kamer om met leerrechten leven lang ontwikkelen voor iedereen mogelijk te maken en het publiek bekostigd onderwijs een wettelijke taak te geven in het bij- en omscholen van werkenden en werkzoekenden. We hebben STAP altijd beschouwd als opstap naar een systeem van individuele leerrechten waarbij het publiek bekostigd onderwijs een taak krijgt om te werken aan de permanente leercultuur in Nederland.

Stap in de goede richting

Het kabinet heeft een lijn ingezet om de leercultuur in Nederland van de grond te krijgen. Dat was en is niet voor niets. We staan voor enorme maatschappelijke en economische transitie's die alleen kunnen worden mogelijk gemaakt als ook wordt geïnvesteerd in permanente scholing van werkenden (en werkzoekenden). Ons menselijk kapitaal flexibel en weerbaar houden op de arbeidsmarkt met als uitgangspunt de vraag vanuit verschillende vitale sectoren is nu méér noodzakelijk dan ooit. Het STAP-budget was een stap in de goede richting. Helaas schortte het aan de uitvoering. Ook de omvang van het budget en de borging van arbeidsmarktrelevante scholing was onvoldoende. Daarnaast zorgde STAP (onbedoeld) voor kansenongelijkheid.

Het alternatief: maak nu werk van individuele leerrechten

Het stopzetten van de STAP-regeling verplicht tot vooruitkijken (leven lang ontwikkelen op z'n beloop laten is geen optie) en daadwerkelijk werk te maken van individuele leerrechten. De bijdrage van Aart Jan de Geus over de leerrechten in het ronde tafel gesprek verwees daar naar en is ons uit het hart gegrepen.

Wij vragen u met klem om individuele leerrechten voor iedereen mogelijk te maken: het is een laagdrempelige manier om iedereen mogelijkheden te bieden om door te leren, om zich te blijven ontwikkelen. Dat heeft niet alleen een positief effect op de weerbaarheid van onze beroepsbevolking, het draagt ook bij aan het kunnen opleiden van zo broodnodige gekwalificeerde beroepskrachten voor de grote maatschappelijke transitieopgaven en de sectoren met personeelstekorten. De invoering van individuele leerrechten maakt bovendien een einde aan het marktfalen waardoor bepaalde doelgroepen vanwege onvoldoende middelen niet zelf kunnen investeren in het bijhouden of ontwikkelen van (nieuwe) kennis die nodig is om actief te blijven op de arbeidsmarkt. De investeringen van de leerrechten verdienen we terug door beter opgeleide, gezondere, beter en langer inzetbare werkenden en daarmee een hogere arbeidsmarktparticipatie.

Oproep: benut de publieke infrastructuur

Mbo-scholen, hogescholen en universiteiten hebben naast kwalitatief hoogwaardig onderwijs en onderzoek een belangrijke, laagdrempelige infrastructuur te bieden die van grote toegevoegde waarde is. Opgebouwd met publieke middelen (opgebracht door onder meer de doelgroepen van leerrechten zelf) is deze infrastructuur van iedereen en voor iedereen die zich wil blijven ontwikkelen. Benut deze infrastructuur voor scholing van werkenden en werkzoekenden en maak leven lang ontwikkelen een wettelijke taak van de publiek bekostigde onderwijsinstellingen, inclusief de daarbij behorende (financiële) randvoorwaarden. Daarnaast moet scholing voor werkenden en werkzoekenden makkelijker kunnen worden geïntegreerd in de reeds door OCW met publieke middelen bekostigde onderwijstrajecten.

Positieve impact docenten, studenten en samenwerking stakeholders

Op die manier hebben ook docenten en initiële studenten baat bij de ervaring die professionals meenemen via LLO. Ook de werkgevers, werknemers, werkzoekenden, gemeenten en UWV geven aan de infrastructuur van het publiek bekostigde onderwijs veel beter te willen kunnen benutten. Daarbij staat wel regelgeving in de weg: de aanpassing van de beleidsregels van publiek-privaat onderwijs in april 2020 lijkt de ruimte voor mbo-scholen, hogescholen en universiteiten juist te beperken. Dit komt de ruimte om het gevraagde maatwerk voor bij- en omscholing te kunnen vormgeven en aanbieden niet ten goede. Door het aanpassen van de beleidsregel kan deze infrastructuur optimaal benut worden voor LLO.

Voor uw gemak; eerdere aangereikte standpunten

We geven u voor het debat graag eerdere aan Kamer en kabinet verstrekte informatie mee die ons pleidooi onderbouwt:

Ten behoeve van uw commissiedebat arbeidsmarktbeleid op 13 april ontving u van de MBO Raad, de Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland het pleidooi (d.d. 7 april) om van LLO een wettelijke taak te maken van de publieke onderwijsinstellingen. Deze bijdrage beschrijft onder meer de belemmeringen die beroepsonderwijs en hoger onderwijs ervaren in het waarde gedreven kunnen bijdragen aan leven lang ontwikkelen voor iedereen. We hebben een gezamenlijke visie op leerrechten; *Een Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen*. Beide documenten ontvangt u in de bijlage bij deze brief.

Tot slot

Op uw schouders rust de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de zo gewenste permanente leercultuur in het belang van de ontwikkeling van economie en daarmee de samenleving met het stopzetten van het STAP-budget niet in de kiem wordt gesmoord. Alternatieven, in de vorm van leerrechten en een wettelijke taak voor het publiek bekostigde onderwijs, zijn nodig. Wij wensen u een vruchtbaar debat!

Met vriendelijke groet,

Adnan Tekin, voorzitter MBO Raad

Maurice Limmen, voorzitter Vereniging Hogescholen

Pieter Duisenberg, voorzitter Universiteiten van Nederland

Universiteiten
van Nederland

Informatie voor de Tweede Kamer

7 april 2022

Input MBO-Raad, Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland

Debat Commissiedebat Arbeidsmarktbeleid

Datum debat 13 april 2022

- 1.1.1 Op 13 april spreekt uw commissie over arbeidsmarktbeleid, waaronder de evaluatie van de subsidieregelingen voor Leven Lang Ontwikkelen en de voortgang m.b.t. het STAP-budget. De MBO Raad, Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland hebben gezamenlijk een aantal aandachtspunten die we u als input voor het debat mee willen geven.**

Leven lang ontwikkelen voor een duurzame kenniseconomie

Arbeidsmarktbeleid is een essentieel onderdeel van zowel het sociale stelsel als het verdienvermogen van Nederland. Door de complexe en fundamentele veranderingen in de samenleving is het behalen van een initiële opleiding – of dit nu mbo, hbo of wo is – niet vanzelfsprekend meer voldoende om een leven lang inzetbaar te zijn. Om duurzaam inzetbaar te zijn en blijven, is het essentieel om bij-, op- en omscholing te volgen, een loopbaan lang. Dit geldt voor de loodgieter die geen CV-ketels maar warmtepompen moet installeren en de verpleegkundige die met robots en verregaande digitalisering wordt geconfronteerd, tot aan sociaal juristen die voor complexe ethische vraagstukken staan. De uitwerking van het Coalitieakkoord en de daar in opgenomen transitieopgaven zullen een extra beroep doen op scholing van gevraagde competenties en dus het belang van LLO verder benadrukken. Kortom: Leven Lang Ontwikkelen is in het belang van zowel de individuele Nederlander als onze (kennis)economie. Om professionals en hun werkgevers in die uitdaging te ondersteunen, hebben kennisinstellingen goede randvoorwaarden nodig. De centrale doelen van het LLO-beleid zouden moeten zijn: het duurzaam inzetbaar houden van individuen én het behouden en versterken van onze innovatieve kenniseconomie. Vanuit een integrale visie kan worden gezorgd voor een structurele inbedding van LLO in het systeem. Wij werken daar, als publieke onderwijsinstellingen, graag aan mee.

1) Maak LLO een wettelijke taak van de publieke onderwijsinstellingen

Mbo-scholen, hogescholen en universiteiten hebben een grote rol bij het vormgeven van een cultuur van leven lang ontwikkelen. De publieke onderwijsinstellingen zijn zich zeer bewust van de uitdagingen op dit dossier en zijn zowel binnen de eigen sector als in gezamenlijkheid volop aan de slag om het aanbod te vergroten en toe te spitsen op de behoeftes van professionals. Dat heeft geleid tot de volgende resultaten:

- Een propositie voor het Nationaal Groeifonds voor de financiering voor een Nationale LLO Katalysator waarin publieke en private partijen samen LLO aanjagen;
- Kaders voor het kunnen afgeven van landelijk (h)erkenbare microcredentials;
- Een gezamenlijke visie op leerrechten;
- Een zichtbaar en flexibel aanbod, passend bij de rol van onze sector en de behoefte daaraan in de arbeidsmarkt.¹

Als mbo-scholen, hogescholen en universiteiten doen we dit vanuit de overtuiging dat onze bijdrage aan LLO een publieke verantwoordelijkheid is. Wat daarbij in toenemende mate in de weg zit, is dat LLO niet ondubbelzinnig als publieke en wettelijke taak voor onze instellingen wordt aangemerkt. Dit leidt tot een onmogelijke spagaat tussen markt en overheid, waardoor de hoge ambities en verwachtingen niet kunnen worden waargemaakt. Daar moet verandering in komen door de WEB en de WHW aan te passen.

¹ Zoals bijvoorbeeld www.universitairdoorleren.nl en www.fastswitch.nl.

2) Maak de STAP-regeling toegankelijk voor het publieke LLO-aanbod en zorg voor een publiek stelsel voor leerrechten

De publieke en private onderwijssectoren pleiten sinds 2020 voor een leerrechtenstelsel voor iedere Nederlander. De STAP-regeling biedt de mogelijkheid voor een begin van een dergelijk leerrechtenstelsel, maar de publieke onderwijsinstellingen kunnen er slecht mee uit de voeten.² Daardoor ontbreekt het uitgebreide LLO-aanbod van de publieke sector in het STAP-register en komen de doelgroepen niet in aanmerking voor de talrijke cursussen die wij aanbieden op gebied van energietransitie, digitalisering, zorg, docentenbijscholing en andere maatschappelijke uitdagingen. Ook sluiten de regels en procedures rondom STAP slecht aan bij die van de publieke onderwijsinstellingen die op basis van OCW-beleid werken vanuit een ander wettelijk kader. Aan de Tweede Kamer vragen wij de volgende punten bij de minister(s) van SZW (en via haar bij de minister van Primair en Voortgezet onderwijs) onder de aandacht te brengen:

- Zorg ervoor dat professionals zo snel mogelijk in aanmerking kunnen komen voor een vergoeding van maximaal €1000 STAP-budget voor een opleiding bij publieke mbo-scholen, hogescholen en universiteiten;
- Zorg daartoe voor een betere aansluiting van het STAP-register op het publieke aanbod en heb daarbij aandacht voor de bijbehorende administratieve eisen. Met alle aandacht voor fraudebestrijding is er nagelaten om het systeem toegankelijk te maken voor de systemen en regelgeving van de publieke sector.
- Zorg voor een betere uitvoerbaarheid van de regels behorende bij de STAP-regeling zodat die ook passen bij de publieke onderwijssectoren. Zorg bijvoorbeeld dat docenten niet moeten bijhouden welke cursist STAP-budget ontvangt.
- Heb aandacht voor de potentiële ongewenste neveneffecten van de huidige inrichting van het STAP-register.
- Betrek publieke kennisinstellingen van begin af aan bij de beleidsontwikkeling, voor een optimaal effect van nieuwe LLO-regelingen.

3) Zorg voor een structurele inbedding van LLO in beleid

Een integrale benadering van het LLO-beleid is essentieel voor een goede uitvoering. LLO-beleid wordt vormgegeven vanuit verschillende wensen en behoeften in de arbeidsmarkt, maar regelingen sluiten daardoor vaak niet goed op elkaar aan en zorgen voor veel onduidelijkheid. Denk aan de regionale mobiliteitsteams (RMT), subsidie voor LLO in het mkb (SLIM), subsidie voor omscholing naar ICT en Techniek. De afgelopen jaren zijn verschillende regelingen ontwikkeld waar publieke onderwijsinstellingen in theorie hun LLO-aanbod bij aan zouden kunnen sluiten. Echter in de praktijk blijkt dit complex, omdat elke regeling een andere procedure heeft die niet, of niet makkelijk, past bij de organisatie van publieke onderwijsinstellingen.³ Dit leidt tot een waterval aan ad hoc instrumenten met als gevolg versplintering in plaats van cohesie. Het is tijd voor een integraal LLO-beleid dat structureel door de betrokken ministeries wordt aangepakt en voor een leercultuur in Nederland zorgt.

Universiteiten van Nederland, Vereniging Hogescholen en de MBO-Raad vragen de Tweede Kamer om zich in te zetten voor:

- Het verkennen van de mogelijkheden om LLO als wettelijke taak toe te voegen aan de WEB en WHW;
- Het toegankelijk maken van de STAP-regeling voor publieke onderwijsinstellingen zodat het een duurzame basis wordt voor een leerrechtenstelsel;
- Een structurele en integrale inbedding van LLO in beleidsvorming.

² Zie ook de uitzending van Radar, 4 april 2022, https://www.npostart.nl/radar/04-04-2022/AT_300004325 (vanaf 26:00)

³ Zie ook <https://www.ser.nl/nl/thema/leven-lang-ontwikkelen/regels>

2 Een Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen – MBO Raad/Vereniging Hogescholen/VSNU

Uitgangspunten:

De drie publieke onderwijssectoren die onderwijs aan volwassenen geven (mbo, hbo en wo) willen bijdragen aan een doorbraak in LLO en daarom hun krachten bundelen. Ze bepleiten alle drie een aanvullend arrangement van publieke bekostiging in de vorm van leerrechten.

We staan voor de taak om naast de rechten op een bekostigde opleiding tot en met NLQF-niveau 7 (master) een publiek stelsel van leven lang ontwikkelen onderwijs uit te bouwen (-). Hiervoor is een extra publieke structurele investering noodzakelijk voor alle onderwijsniveaus. Zo worden alle volwassenen op latere leeftijd in staat gesteld nog een (extra) certificaat of module te halen om duurzaam inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt. Erkende aanbieders in het publieke onderwijs bieden daartoe maatwerkscholing aan met civiele waarde. De onderwijssectoren zetten zich daarbij gezamenlijk in voor nieuwe samenwerkingsvormen tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven, overheid, sociale partners en maatschappelijke organisaties. (Toekomst van ons onderwijs, p.15)

De drie publieke onderwijssectoren zien, evenals po en vo, het publieke onderwijs als een belangrijke emancipatiemotor in onze samenleving en willen actief bijdragen aan kansengelijkheid.

In de samenleving is het steeds moeilijker om sociale kloven te overbruggen. In het onderwijs is dit niet anders. Verschillende sociale groepen komen elkaar steeds minder tegen en het onderwijs dreigt zijn functie als emancipatiemotor te verliezen. (-) Het beroepsonderwijs is een belangrijke schakel voor gelijke kansen maar lang niet iedereen die zich daar goed in zou kunnen ontwikkelen, vindt de weg ernaartoe. Een sterke segregatie is onwenselijk want dat kan gemakkelijk tot grote sociale spanningen leiden. (Toekomst van ons onderwijs, p.6)

3 Op basis van deze twee uitgangspunten (leerrechten voor alle onderwijsniveaus en het beroepsonderwijs als schakel voor gelijke kansen) komen de drie sectoren tot de volgende overweging:

- Op dit moment is er alleen publieke bekostiging voor volwassenen die een hogere diplomagerichte opleiding willen doen tot en met niveau 7. Van dit recht maken tienduizenden Nederlanders per jaar gebruik. Dit ‘verticale’ opscholingsrecht is een belangrijke ‘emancipatiemotor’ in onze samenleving. Dit recht moet blijven, maar het is niet genoeg.
- Het is niet genoeg omdat iedereen de komende decennia moet blijven leren om duurzaam inzetbaar te blijven en Nederland concurrerend te laten zijn. We staan voor ingrijpende transitie op de arbeidsmarkt die van iedere professional vragen zich voortdurend bij-, om- of op te scholen. Een publieke financiering die alleen ziet op het ‘verticaal’ diplomagericht bekostigen van een volgend opleidingsniveau is dan niet voldoende.
- Iedere Nederlander dient daarom in de toekomst te beschikken over een individueel scholingsbudget in de vorm van ‘leerrechten’ die kunnen worden ingezet om losse modules of certificaten met een civiel effect te behalen. Dat onderwijs kan worden aangeboden door erkende publieke en private aanbieders (CREBO/CROHO-gebaseerd).

- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat in tijden van transitie werknemers zonder startkwalificatie of met een opleiding op MBO-niveau extra kwetsbaar zijn. Bovendien blijkt uit onderzoek dat deze groepen minder in hun eigen scholing investeren, dat werkgevers minder in hun scholing investeren en de drempel naar onderwijs vaak hoger is.
- De drie sectoren vinden daarom dat er voor deze groepen werknemers extra leerrechten nodig zijn bovenop het basisrecht van iedere Nederlander op een individueel scholingsbudget.

De elkaar aanvullende onderzoeken die MBO-Raad (samen met MKB, VNO-NCW en NRTO) en VH/VSNU recent door SEO hebben laten doen naar de impact en kosten/baten van een systeem van individuele leerrechten tonen het volgende aan.

- Het aan iedere werkende Nederlander toekennen van **een basisrecht ter waarde van 1 week** extra scholing per jaar verdient zich voor de overheid grotendeels terug door een toename van inkomens (belastinginkomsten) en hogere baankansen (besparingen op uitkeringen);
- Het toekennen van **extra leerrechten aan lager opgeleiden** leidt aantoonbaar tot meer baankansen voor deze kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt en daarmee tot minder (inkomens)ongelijkheid;
- Bepalend voor het (sociaal-economisch) succes van het introduceren van individuele leerrechten zijn de mate waarin leerrechten worden opgenomen en de gerichtheid en de kwaliteit van het aanbod.

4 MBO, Vereniging Hogescholen en VSNU bepleiten daarom gezamenlijk:

1. Het introduceren van een systeem van individuele leerrechten aanvullend op het bestaande recht om als volwassene op een volgend onderwijsniveau tegen een bekostigd tarief een diploma te behalen;
2. De toekenning van een basisrecht ter waarde van 1 week scholing per jaar gedurende 40 jaar aan iedere werkende Nederlander vanaf 27 jaar.¹
3. De toekenning van extra leerrechten aan werkenden zonder startkwalificatie, een entree-opleiding of een MBO2 niveau ter waarde van een extra week per jaar en aan werkenden met een mbo-3 of mbo-4 diploma ter waarde van een halve week extra per jaar;²
4. Het ontwikkelen en ontsluiten van een gezamenlijk onderscheidend publiek onderwijsaanbod dat thematisch aansluit bij de transities in de samenleving en de veranderende vraag op de arbeidsmarkt.
5. Het samen met relevante stakeholders inrichten van een infrastructuur die werkenden stimuleert om te gaan leren en drempels verlaagt om onderwijs te gaan volgen (bijv. het idee van werkwinkels).

5 Samen optrekken naar andere partijen

De maatschappelijke opgave rond LLO is zo groot dat alle relevante partijen nodig zijn

om de doorbraak te realiseren. De publieke onderwijssectoren werken daartoe allereerst onderling samen en zoeken van daaruit gezamenlijk de samenwerking met sociale partners, private onderwijsaanbieders en overheid. Dat doen ze landelijk maar ook in de regio's waarin ze als onderwijsinstellingen actief zijn. Zo leveren ze een bijdrage aan de vitaliteit van Nederland en aan de human capital agenda's in de regio.

¹ In de rapporten van SEO wordt met een prijs per module gerekend. Een module staat voor een volle week onderwijs (40 uur). Met een uur-prijs van 7,50, kost een module 300 EUR. Om voor iemand gedurende 40 arbeidsjaren elk jaar een module onderwijs te bekostigen is dus totaal 12.000 EUR nodig.

² Volgens de bovenstaande berekening kost twee weken scholing per jaar over 40 arbeidsjaren totaal 24.000 EUR en anderhalve week per jaar totaal 18.000 EUR.